

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Kontaktperson:
Birger Vikø

Deres referanse:
202510293

Vår referanse:
2219909

Dato:
04.09.2025

NY DAM HENSFOSS - Å ENERGI VANNKRAFT SINE MERKNADER TIL HØRINGSUTTALELSER

Vi viser til e-post av 25. august 2025 med oversendelse av høringsuttalelser fra Buskerud fylkeskommune og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Å Energi Vannkraft (ÅEVK) sine merknader følger under.

Høringsuttalelser

Buskerud fylkeskommune ser det som positivt at kraftverket oppgraderes, da tiltaket vil bedre utnyttelsen av vannkraftressursene i et allerede regulert vassdrag. De mener det bør vurderes om det er det hensiktsmessig å tilrettelegge for fiskevandring i lekkasjebekken på østsiden av Hensfossen. Videre påpeker fylkeskommunen at det ikke er minstevannføring forbi kraftstasjonen og at elveløpet på berørt strekning er uten vannføring i lange perioder.

Buskerud fylkeskommune ber NVE om å vurdere konsesjonsplikt med tanke på miljøforbedringspotensialet, og at Hensfoss ses i sammenheng med nærliggende kraftverk slik at tilstanden for vannmiljø på strekningen vurderes helhetlig.

De legger videre til grunn at søker og energimyndighet har satt seg inn i den regionale vannforvaltningsplanen, og at hensyn til vannmiljø blir ivaretatt best mulig i samsvar med denne.

Når det gjelder automatisk fredede kulturminner har fylkeskommunen ingen merknader til tiltaket.

Statsforvalteren mener at allmenne interesser blir berørt ved ombygging av ny dam og anbefaler at tiltaket konsesjonsbehandles. De mener det må tas høyde for at det er forekomster av edelkreps og elvemusling i bassenget nedstrøms Hensfossen, og at det bør fastsettes en minstevannføring for vassdraget.

Statsforvalteren viser til at dammen ikke blir ombygd med mulige løsninger for fiskevandring, noe de mener hadde vært ønskelig som et avbøtende tiltak. De ønsker at fiskevandringstiltak utredes, bl.a. tiltak ved lekkasjebekken.

Statsforvalteren mener en konsesjonsbehandling gir mulighet for å fastsette vilkår for å bedre forholdene for akvatiske dyrearter som allerede er sterkt påvirket av reguleringen. Statsforvalteren konkluderer med at en konsesjonsbehandling vil være nødvendig for å kunne bedre forholdene slik at miljømålet og økologisk potensial kan heves til godt økologisk potensial i

vannforekomsten. De mener videre at saken bør ses i sammenheng med pågående prosess for oppgradering av Hofsoss kraftverk med hensyn til det akvatiske miljøet.

ÅEVKS merknader

Høringsuttalelsene er forholdsvis likelydende og ÅEVK vurderer de derfor samlet.

Konsesjonsplikt

Konsesjonsplikt med tanke på miljøforbedringspotensial, slik både Statsforvalteren og fylkeskommunen ber om, er etter vårt syn ikke relevant i denne sammenheng. Når myndighetene skal vurdere konsesjonsplikt etter vassdragslovgivningen er det nye negative virkninger ut over den eksisterende situasjonen som skal vurderes. Vi mener ombygging av dam Hensfoss ikke medfører nevneverdige skader eller ulemper for allmenne interesser utover dagens situasjon, følgelig oppstår det ikke konsesjonsplikt etter vassdragsreguleringsloven. Dette støttes også av Sweco sin miljørapport som mener det ikke er grunn til å forvente at etablering av ny dam vil ha noen påvirkning på arts mangfoldet på den berørte elvestrekningen og heller ikke på arts mangfoldet i bassenget nedstrøms Hensfoss kraftstasjon, herunder konsekvens for eventuelle elvemusling og edelkreps som høringspartene viser til.

Minstevannføring

Både Statsforvalter og fylkeskommune viser til minstevannføring som tiltak. ÅEVK påpeker at den utbygde strekningen hovedsakelig består av fjell og stor stein, og har vært tørrlagt i mange år. Det må slippes mye vann i det storsteinede elveleie for at det skal ha noen miljøeffekt. En eventuell minstevannføring på denne strekningen vil etter vår vurdering ha liten samfunnsnytte. Vi viser også til at berørte vannforekomster ikke er prioritert med tiltak som kan medføre krafttap i godkjente vannforvaltningsplaner.

ÅEVK vil opprettholde vannføringen i den lille lekkasjebekken tilnærmet samme vannmengde som går der i dag gjennom egnet tapperør. I tillegg vil vi åpne deler av bekkeløpet der den i dag forsvinner i en steinrøys, noe som vil bedre den økologiske kvaliteten. Vi mener dette er et bedre og mer hensiktsmessig tiltak enn vannslipp i selve hovedløpet.

Fiskevandring

Både Statsforvalter og fylkeskommune mener det bør vurderes fiskevandringstiltak når dammen skal bygges om.

ÅEVK viser til Sweco sin miljørapport som påpeker at Ådalselva på strekningen fra Hensfoss til samløpet med Randselva har flere kraftstasjoner og markerte vannfall som medfører at oppstrøms fiskevandring ikke er mulig i dag. Sweco vurderer det også som lite sannsynlig at fisk har klart å passere fossene på naturlig vis før utbygging, grunnet naturlig høye fall som synes utfordrende for fisk å passere. Når det gjelder nedvandring, foregår dette kun sporadisk ved at fisk slipper seg ned forbi Hensfossen, hovedsakelig når det er mye vann i elva. ÅEVK støtter denne vurderingen og har derfor ikke foreslått vandringstiltak for fisk i planene.

Tilgjengelig areal for flomavledning nedstrøms ny dam er allerede begrenset av Randsfjordbanen, der det går hyppig godstrafikk. Tilrettelegging for fisk via fisketrapp vil medføre en vesentlig reduksjon av et allerede begrenset areal for flomavledning, som vil ha negative konsekvenser for oppstrøms forhold. Dersom det fantes tilgjengelige areal i flomløpet for etablering av fisketrapp ville det medført urimelig store investeringer sett i forhold til de naturlige barrierer som eksisterer nedstrøms.

Sammenheng med nærliggende kraftverk

Både Statsforvalteren og fylkeskommunen mener saken bør ses i sammenheng med nærliggende kraftverk og pågående prosess for oppgradering av Hofsoss kraftverk. Vi viser til NVEs vedtak av 02.09.2025 der økt slukeevne i Hofsoss kraftverk er vurdert å ikke føre til nye ulemper eller skader for allmenne interesser av et slikt omfang at det utløser behov for konsesjonsbehandling. ÅEVK støtter vurderingen og mener tilsvarende gjelder for ny dam Hensfoss. Berørte elvestrekninger i Ådalselva ligger i et område som tidligere har vært benyttet til industri og vannkraft i over 130 år, og naturen har i stor grad tilpasset seg forholdene.

Regionale vannforvaltningsplaner

Vi er godt kjent med de regionale vannforvaltningsplanene og innholdet i disse slik fylkeskommunen påpeker. Begge de berørte vannforekomstene har nådd det oppsatte miljømålet som er hhv GØP og MØP. Etter vår vurdering vil ikke det planlagte tiltaket medføre endring av økologisk potensial for noen av vannforekomstene. Vi vil ta hensyn til vannmiljøet slik at det planlagte tiltaket ikke forringer tilstanden til vannforekomsten.

Med vennlig hilsen
Å Energi Vannkraft AS

Ingrid Haug
Spesialrådgiver fornybar energi

Birger Viko
Prosjektleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.